EDUSKUNTAVAALIT 2027

Kukoistavan ja kriisinkestävän Suomen perusta rakennetaan lapsuudessa ja nuoruudessa

Suomen tulevaisuus muovautuu maailmassa, jota määrittävät geopolitiikan murros, ilmastonmuutos, tekoäly, yksilöllistyminen ja väestön ikääntyminen. Muutokset tekevät lasten ja nuorten elämästä epävarmempaa sekä heikentävät uskoa tulevaan. Mielenterveyden haasteet kasaantuvat, ja nuoret saavat tukea sirpaleisessa palvelujärjestelmässämme liian myöhään.

I Tuetaan vanhemmuutta

1. Toteutetaan kansallinen vanhemmuuden tuen ohjelma.
2. Uudistetaan lasten, nuorten ja vanhempien palvelut yhteisövaikuttavuustyöllä.
3. Vahvistetaan perhekeskusten roolia ja koordinaatiota.

II Tuetaan yhteisöllisyyttä sekä hoidetaan mielenterveysongelmat varhain ja vaikuttavasti

1. Lisätään mielenterveysosaamista kouluissa ja harrastuksissa.
2. Varmistetaan vaikuttavien psykososiaalisten menetelmien käyttö lasten ja nuorten perustason mielenterveyspalveluissa.
3. Vakiinnutetaan lasten ja nuorten mielenterveyden osaamiskeskukset.

III Kehitetään lasten, nuorten ja tulevien sukupolvien hyvinvointia tukevaa päätöksentekoa

1. Asetetaan lapsia ja nuoria koskevat pitkän aikavälin hyvinvointitavoitteet. Arvioidaan ja huomioidaan vaikutukset lapsiin ja nuoriin systemaattisesti.
2. Vahvistetaan lasten ja nuorten vaikutusmahdollisuuksia heitä koskevissa ilmiöissä ja päätöksenteossa.
3. Otetaan käyttöön sukupolvien välistä vuorovaikutusta ja yhteisöllisyyttä tukevia toimintamalleja.

Yhteisöllisyys ja arjessa saatava tuki vahvistavat lasten ja nuorten luottamusta sekä resilienssiä. Turvallisen lapsuuden eläneistä lapsista kasvaa aikuisia, jotka luottavat itseensä, toisiinsa ja yhteiskuntaan sekä selviävät paremmin kriiseistä.

itla

Itla tarjoaa luotettavaan tietoon perustuvia ratkaisuja lasten ja nuorten hyvinvoinnin parantamiseksi.

Lasten, nuorten ja vanhempien tukeminen sekä arjen yhteisöllisyyden ja toimivien palveluiden kehittäminen vahvistavat koko Suomen kykyä kohdata muutoksia, kestää kriisejä ja uudistua.

Investoidaan vanhemmuuden tukeen, mielenterveysongelmien vaikuttavaan hoitoon sekä ylisukupolviseen päätöksentekoon

Lasten ja nuorten luottamusta ja resilienssiä vahvistavat eniten turvalliset ihmissuhteet, kuuluminen yhteisöihin ja oikea-aikainen tuki. Niitä luodaan ja saadaan kotona, varhaiskasvatuksessa, koulussa, harrastuksissa ja palveluissa. Silti yhä useampi lapsi, nuori ja perhe joutuu kantamaan vaikeudet yksin, ja apua saa liian myöhään. Mielenterveyden ongelmat, yksinäisyys ja palvelujärjestelmän katveet heikentävät koko yhteiskunnan toimintakykyä.

Suomen henkinen kriisinkestävyys rakentuu kansalaisten osallisuudesta, toimintakyvystä sekä luottamuksesta toisiin ihmisiin ja yhteiskunnallisiin instituutioihin. Nämä valmiudet muodostuvat lapsuudessa ja nuoruudessa. Siksi perheiden tukeminen sekä arjen yhteisöllisyyden ja toimivien palveluiden kehittäminen vahvistavat koko maan kykyä kohdata muutoksia, kestää kriisejä ja uudistua.

I Tuetaan vanhemmuutta suunnitelmallisesti

Vanhemmuuden tuki on tutkitusti tehokasta tukea lapselle, sillä myönteinen vanhemmuus edistää lapsen turvallista ja kannustavaa kasvuympäristöä. Hyvä lapsuus on ihmisen koko elämän mittaisen hyvinvoinnin perusta. Siksi vanhempien tukeminen on merkittävimpiä tekijöitä suomalaisen yhteiskunnan kestävän tulevaisuuden rakentamisessa. Vanhempien tulevaisuuden usko vaikuttaa suoraan myös uusien sukupolvien tulevaisuususkoon ja käsitykseen maailmasta.

Suomalaiset vanhemmat ovat maailman uupuneimpia, mutta perheet eivät saa riittävästi ja ajoissa apua. Tuetaan vanhempia suunnitelmallisesti ja uudistetaan palvelujärjestelmä niin, että sosiaali- ja terveydenhuolto, varhaiskasvatus, koulu ja vapaa-ajan toimijat tukevat sekä lapsia että vanhempia yhteistyössä. Yhteisövaikuttavuus on tähän toimivaksi osoitettu ratkaisu: se ei lisää työtä, vaan tekee nykyisestä työstä vaikuttavampaa ja taloudellisesti kestävämpää.

Tuetaan myönteistä vanhemmuutta ja vanhemmuuden taitoja muun muassa varhain tarjottavalla ja tutkitusti vaikuttavalla vanhempainohjauksella, jolla voidaan hoitaa esimerkiksi lapsuusiän käytösongelmia.

Kun äitien mielenterveysongelmia ei hoideta, yhteiskunnan lapseen kohdistuvat kustannukset moninkertaistuvat

Raskauden ja sen jälkeisen ajan hoitamatta jäävien mielenterveysongelmien kustannuksista noin 72 prosenttia kohdistuu lapseen, ei äitiin. Kulut kertyvät erityisopetuksesta, lastenpsykiatrisista palveluista, heikentyneestä kouluttautumisesta ja lopulta menetetyistä työvuosista.

Luvut ovat brittiläisestä tutkimuksesta, sillä Suomessa ei ole tehty vastaavaa arviota.*

Lapsuusiän käytösongelmat ovat yksi lasten yleisimmistä haasteista. Niiden hoitamisessa oleellista on varhain tarjottava, tutkitusti vaikuttava vanhempainohjaus. Se on myös yksi tehokkaimmista keinoista ehkäistä syrjäytymistä.

*Bauer, A., Parsonage, M., Knapp, M., Iemmi, V., & Adelaja, B. (2014). The costs of perinatal mental health problems. London School of Economics and Political Science, Centre for Mental Health.)

1. Toteutetaan vanhemmuuden tuen ohjelma ja hoidetaan mielenterveysongelmat varhain

Rakennetaan peruspalveluihin kansallinen vanhemmuuden tuen ohjelma, joka huomioi digiympäristöt, tekoälyn ja muut ilmiöt, kulkee perheiden mukana vauva-ajasta teini-ikään sekä huomioi nykyistä paremmin perheiden moninaisuuden, monikulttuurisuuden ja isät.

Tunnistetaan ja hoidetaan vauvaperheiden mielenterveysongelmat varhain: se parantaa hoidon onnistumista, tukee perheen toimintakykyä ja lapsen hyvää kehitystä sekä ehkäisee ongelmien kasautumista ja vähentää pitkän aikavälin kustannuksia.

2. Uudistetaan lapsia, nuoria ja vanhempia tukevat palvelut yhteisövaikuttavuustyöllä

Otetaan valtakunnallisesti käyttöön yhteisövaikuttavuusmalli, jossa kunnat, hyvinvointialueet ja järjestöt tukevat perheitä yhteistyössä, varhain ja riittävän pitkään. Yhteisövaikuttavuustyössä lapsiperheiden palvelut uudistetaan niin, että varhaiskasvatus, koulut, vapaa-aika ja sosiaali- ja terveyspalvelut toimivat yhteensovitettuna kokonaisuutena.

3. Turvataan perheille laadukkaat ja yhdenvertaiset palvelut vahvistamalla perhekeskusten toimintaa

Useille hyvinvointialueille perustetut perhekeskukset kokoavat yhteen lasten, nuorten ja vanhempien hyvinvointia tukevat palvelut. Vahvistetaan perhepalveluiden alueellista yhdenvertaisuutta sekä varhaiskasvatuksen, koulujen, järjestöjen ja seurakuntien yhteistyötä rakentamalla perhekeskustyön tueksi kansallisesti koordinoitava verkosto.

Mitä on yhteisövaikuttavuus?

Itlan tukema yhteisövaikuttavuus on toimivaksi osoitettu ratkaisu pirstaleisen palvelujärjestelmän uudistamiseen. Hyvinvointialueiden, kuntien ja järjestöjen yhteistyötä parantava toimintamalli ei lisää työtä, vaan tekee nykyisestä työstä vaikuttavampaa ja taloudellisesti kestävämpää.

Yhteisövaikuttavuustyötä tehdään jo menestyksekkäästi 12 hyvinvointialueella sekä Helsingissä, Vantaalla ja 134 muussa kunnassa. Siitä tulisi tehdä lapsiperhepalveluiden kansallinen toimintamalli kaikille hyvinvointialueille.

> **Hyvinvointialueiden kokemukset yhteisövaikuttavuustyöstä ovat erittäin positiivisia.***

Esimerkiksi Pohjois-Karjalassa tunnistettiin lasten ADHD-diagnoosien ja kiireellisten sijoitusten poikkeuksellisen suuri määrä, kehitettiin yhteinen malli tilanteen korjaamiseksi sekä avattiin perheille ja ammattilaisille matalan kynnyksen apua tarjoava ”perhepuhelin”.

*THL Tutkimuksesta tiiviisti. 22/2026. Perhekeskus- ja kohtaamispaikkatoiminta vakiinnuttanut asemansa Suomessa.

itla

II Tuetaan yhteisöllisyyttä sekä hoidetaan mielenterveysongelmat varhain ja vaikuttavasti

Nuorten tulevaisuususko on romahtanut. Mielenterveyden haasteet ovat kasvaneet nopeasti, ja ne ovat nuorten yleisin terveysongelma sekä suurin syy erikoissairaanhoitoon ja koulupudokkuuteen. Nuorten mielenterveyden tukeminen arjessa ja ongelmien vaikuttava hoito vahvistavat tulevaisuususkoa, koska mielen hyvinvointi ja toivo kietoutuvat tiiviisti yhteen.

Toimiva arki ja vaikuttavat palvelut tukevat mielenterveyttä, vahvistavat hyvinvointia ja luottamusta yhteiskuntaan sekä luovat perustan koko Suomen tulevaisuudelle.

Nuorisopsykiatrian palveluiden käyttö ja kustannukset ovat kasvaneet rajusti 2023*

Joka viides

13–22-vuotias nuori kävi mielenterveyssyistä terveydenhuollon palveluissa.

1,5 miljoonaa

mielenterveysperustaista käyntiä 7–22-vuotiailla lapsilla ja nuorilla yhteensä.

137 miljoonaa euroa

nuorisopsykiatrisen sairaanhoidon kustannukset.

*THL: Lasten ja nuorten mielenterveysperusteinen tutkimus ja hoito 2023
VTV: Nuorten mielenterveys- ja päihdepalvelut hyvinvointialueilla 2024

1. Lisätään mielenterveysosaamista kouluissa ja harrastuksissa

Vahvistetaan koulun kaikkien ammattilaisten mielenterveys- ja tunnetaitojen osaamista sekä edistetään yhteisöllisyyttä tukevaa toimintakulttuuria. Vakiinnutetaan tutkimukseen perustuvia kiusaamisen vastaisia ja osallisuutta edistäviä ohjelmia osaksi kouluarkea.

Luodaan nuorille lisää harrastusmahdollisuuksia muun muassa jatkamalla ja vahvistamalla Harrastamisen Suomen mallia sekä tarjoamalla heille turvallisia mahdollisuuksia viettää aikaa kavereiden kanssa.

Kuullaan nuoria itseään nuorisotilojen ja muiden kohtaamispaikkojen toteuttamisessa.

2. Varmistetaan vaikuttavien psykososiaalisten menetelmien käyttö lasten ja nuorten perustason mielenterveyspalveluissa

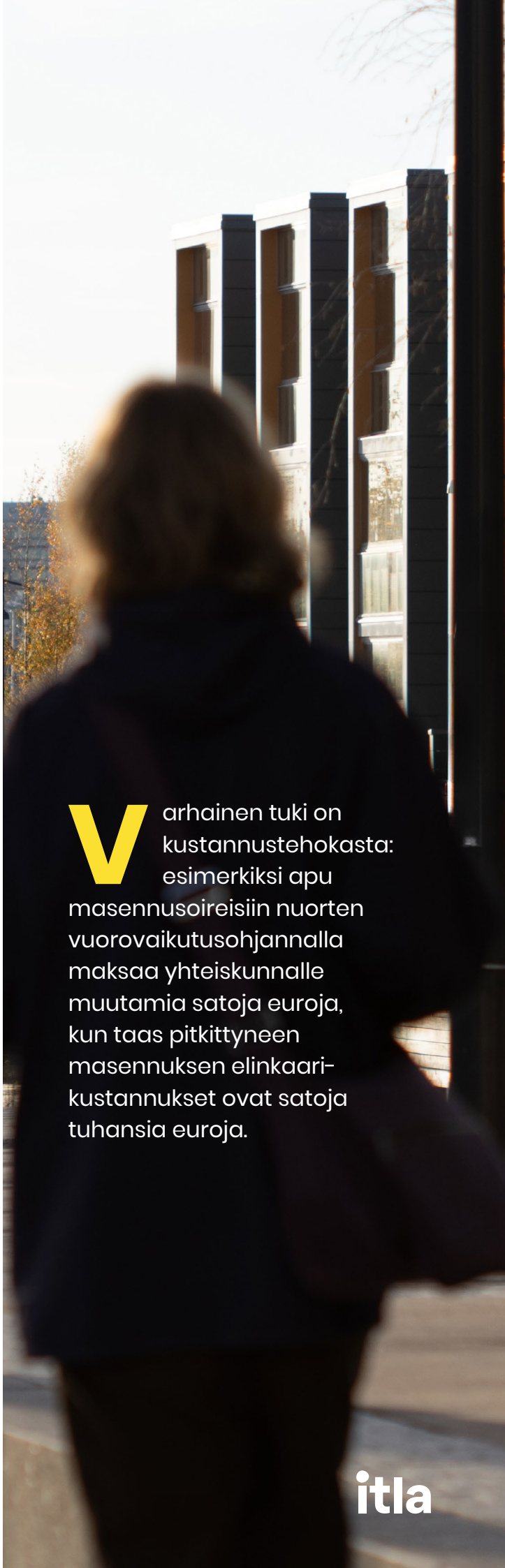
Menetelmiä tarvitaan etenkin ongelmiin, joihin niitä ei vielä ole tarjolla. Perustetaan tätä varten pysyvä kansallinen asiantuntijaryhmä, joka täydentää hyvinvointialueiden menetelmävalikoimasta suosituksia antavan Palveluvalikoimaneuvoston työtä. Tämä edistää lasten ja nuorten terapiatakuun toimeenpanoa.

Mielenterveyttä edistävät psykososiaaliset menetelmät ovat keinoja, joilla voidaan tukea mielenterveyttä sekä ennaltaehkäistä ja hoitaa mielenterveysongelmia.

Lapsille, nuorille ja perheille tarkoitetuilla menetelmillä voidaan muun muassa tukea vanhemmuutta, ehkäistä käytöshäiriöitä ja hoitaa ahdistusta.

3. Vakiinnutetaan lasten ja nuorten mielenterveyden osaamiskeskukset

Yhteistyöalue (YTA)-tasoiset osaamiskeskukset tukevat terapiatakuun toimeenpanoa muun muassa edistämällä vaikuttavien menetelmien valintaa ja levittämistä. Niiden toiminnan vakiinnuttaminen varmistaa lasten ja nuorten mielenterveysongelmien yhdenvertaisen hoidon.

Varhainen tuki on kustannustehokasta: esimerkiksi apu masennusoireisiin nuorten vuorovaikutusohjannalla maksaa yhteiskunnalle muutamia satoja euroja, kun taas pitkittyneen masennuksen elinkaarikustannukset ovat satoja tuhansia euroja.

itla

III Kehitetään lasten, nuorten ja tulevien sukupolvien hyvinvointia tukevaa päätöksentekoa

Lasten ja nuorten tulevaisuutta leimaavat epävarmuus sekä yhteenkietoutuvat globaalit ja paikalliset kriisit. Nuorten tulevaisuususkon elvyttämiseksi tarvitaan toivoa luovia viisaita ratkaisuja, jotka eivät uhkaa lasten, nuorten ja vielä syntymättömien sukupolvien hyvinvoinnin edellytyksiä. Tarvitaan myös uusia keinoja tulevaisuuskestävään ja sukupolvien välistä oikeudenmukaisuutta vahvistavaan päätöksentekoon.

1. Asetetaan pitkän aikavälin tavoitteet ja arvioidaan päätösten vaikutukset

Asetetaan lapsia ja nuoria koskevat kansalliset pitkän aikavälin tavoitteet, jotka huomioivat lapsuuden merkityksen koko elämän mittaiselle hyvinvoinnille sekä tähtäävät mielenterveysongelmien ja ylisukupolvisen köyhyyden vähentämiseen.

Velvoitetaan kansalliset ja alueelliset päättäjät arvioimaan ja huomioimaan nykyistä johdonmukaisemmin päätösten vaikutukset lapsiin, nuoriin ja tuleviin sukupolviin.

Varmistetaan laadukkaan lapsinäkökulmaisen tutkimus-, arviointi- ja ennakointitiedon hyödyntäminen päätöksenteossa ja kehittämisessä.

2. Vahvistetaan lasten ja nuorten vaikutusmahdollisuuksia päätöksenteossa

Kehitetään ja vakiinnutetaan malleja, joissa lapset ja nuoret pääsevät vaikuttamaan heille tärkeisiin asioihin, esimerkiksi arvioimalla politiikkavaihtoehtoja. Keinoja ovat muun muassa kansalaispaneelit, digitaaliset osallistumisalustat, simuloidut päätöksentekopelit tai pitkäkestoiset arviointiryhmät.

3. Otetaan käyttöön sukupolvien välistä vuorovaikutusta ja yhteisöllisyyttä tukevia toimintamalleja

Otetaan käyttöön toimintamalleja, jotka lisäävät eri-ikäisten ihmisten vuorovaikutusta ja luottamusta sekä vahvistavat resilienssiä paitsi inhimillisesti myös kustannustehokkaasti. Esimerkiksi kunnat ja hyvinvointialueet voisivat toteuttaa eri-ikäisten vuorovaikutusta lisääviä uusia palvelu- ja tilaratkaisuja yhdessä järjestöjen kanssa.

Lasten ja nuorten hyvinvointia muovaavat päätökset syntyvät monella politiikan alueella, eikä niitä käsitellä kokonaisuutena. Päätösten vaikutukset lapsiin, nuoriin ja tuleviin sukupolviin tulisi arvioida ja huomioida suunnitelmallisesti ja yli vaalikausien. Näin syntyy ratkaisuja, jotka vahvistavat luottamusta ja joissa kuuluu lasten ja nuorten ääni.

itla

LUE LISÄÄ

Vanhemmuuden tuki ja yhteisövaikuttavuustyö

- Suomen kestävä tulevaisuus edellyttää raskaana olevien äitien ja pikkulasten vanhempien tukemista nykyistä enemmän. Itlan politiikkasuositukset 2025:1.
- Yhteisövaikuttavuustyön arviointitutkimus. Lapsiperhepalveluiden uudistaminen edellyttää pitkäaikaista kansallista tukea kunnille ja hyvinvointialueille. Itlan Pointti - Selkeästi tutkimuksesta 2025:3.
- Perhekeskus- ja kohtaamispaikkatoiminta vakiinnuttanut asemansa Suomessa. THL - Tutkimuksesta tiiviisti 22/2026.

Lasten ja nuorten mielenterveyden tuki

- Mielenterveyden tuki nuorelle maksaa satasia, sen puute satojatuhansia: Itlan politiikkasuositukset 2026:1.
- Jokainen päivä rakentaa hyvinvointia – varhaiskasvatus ja koulu mielenterveyden vahvistajina. YOUNG-ohjelman tietokooste 2026:1.
- Tutkitusti vaikuttavilla psykososiaalisilla menetelmillä tuetaan lasten ja nuorten mielenterveyttä sekä ehkäistään vakavia ongelmia. Itlan Pointti – selkeästi tutkimuksesta 2025:4.
- Nuorten tulevaisuususko horjuu - millaisia toimia nyt tarvitaan?: Opetus- ja kulttuuriministeriön asiantuntijaryhmän loppuraportti. Opetus- ja kulttuuriministeriön julkaisuja: 2026:18.

Ylisukupolvinen ja ennakoiva päätöksenteko

- Kuinka monta lasta on Suomessa vuonna 2050? Ennuste lasten määrästä. Itla. 2026.
- Itlan lausunto tulevaisuusselonteon 1. osaan 2026.
- Miten arjen ympäristöt vahvistavat nuorten tulevaisuususkoa, yhteisöihin kuulumista ja toimijuutta? Itlan, YOUNG-ohjelman ja nuorisovaltuutettujen suositukset tulevaisuusselonteon 2. osaan 2026.
- Nuorista välittävä yhteiskunta investoi hyvään arkeen ja tarjoaa vaikutusvaltaa. Itlan Pointti - selkeästi tutkimuksesta 2026:1
- Lasten väheneminen on syy panostaa enemmän - ei vähemmän. Itlan blogi 2026.
- Millaiseen tulevaisuuteen lapsilla on oikeus? Itlan artikkelit 2024.
- Itlan lausunto tulevaisuusselonteon 1. osaan. 2026.
- Ylisukupolvinen oikeudenmukaisuus turvaa lasten ja nuorten hyvinvointia. Itlan blogi 2026.
- Kysely lapsille ja nuorille tekoälyn käytöstä. Itla ja Digirauha. 2026.

Lisätietoja

Katri Vataja | toimitusjohtaja
katri.vataja@itla.fi
040 702 0899

itla
Itsenäisyyden juhlavuoden lastensäätiö

> Periaattees ainut haave on vaan olla osa yhteiskuntaa. Mä voin tehä työtä ja mennä kotiin hyvällä mielellä päivän päätteeks et ’hei mä oon tehny oman osani’.”
>
> – Nikki, 19

Kuvat: Itla ja AdobeStock

itla
Itsenäisyyden
juhlavuoden
lastensäätiö